

POSLANECKÁ
SNĚMOVNA
PARLAMENTU
ČESKÉ REPUBLIKY

PARLAMENTNÍ
INSTITUT

SROVNÁVACÍ STUDIE

Evidence bydliště vlastních občanů ve vybraných státech Evropy

včetně navazující lidskoprávní judikatury nejvyšších
soudů ČR

Obsah:

SOUVISLOSTI ZÁKLADNÍCH PRÁV A MÍSTA TRVALÉHO POBYTU (JUDIKATURA V ČR)	4
TYPY PRÁVNÍ ÚPRAVY TRVALÉHO BYDLIŠTĚ V ZÁPADNÍ EVROPĚ.....	5
FRANCIE	5
BELGIE.....	6
NĚMECKO	6
RAKOUSKO	7
SPOJENÉ KRÁLOVSTVÍ.....	8
SLOVENSKO.....	9
ŠVÉDSKO	10
PRAMENY:.....	11

Srovnávací studie č. 5.372

červen 2017

autor: Jindřiška Syllová, spolupráce Pavel Raus

AKTUÁLNÍ VYDÁNÍ:	EDICE: STUDIE
Název: Evidence bydliště vlastních občanů ve vybraných státech Evropy	Typ edice: online, ISSN 2533-4131
Autoři: Syllová, J., Raus, P.	URL: http://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=1
Číslo: Srovnávací studie č. 5.372	První vydání edice: červenec 1991
Datum: červen 2017	Frekvence vydání edice: nepravidelná
Klíčová slova: evidence obyvatel, domovské právo, domicil, povolení k pobytu	Zaměření: srovnávací a analytické studie zpracované pro členy Parlamentu České republiky
Trvalé bydliště; domicil; domovské právo; domov; bydliště	Jazyk: CZ
	Vydavatel: Kancelář Poslanecké sněmovny, Sněmovní 4, 118 26 Praha 1

PARLAMENTNÍ INSTITUT plní úkoly vědeckého, informačního a vzdělávacího střediska pro Poslaneckou sněmovnu, její orgány, poslance a Kancelář Poslanecké sněmovny, pro Senát, jeho orgány, senátory a Kancelář Senátu. Naše činnosti a produkty uvádíme níže.

Oddělení všeobecných studií	STUDIE Srovnávací studie Analytické studie	ODPOVĚDI NA DOTAZ Stručné odpovědi na dotazy členů Parlamentu	VYBRANÁ TÉMATA Studie zpracované k aktuálním problematikám	MONITORING Vybrané hospodářské měnové a sociální ukazatele	MIGRACE Přehled aktualit v oblasti migrace za vybrané období
	PŘEHLED SZBP Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU	EUROZÓNA+ Přehled ekonomických událostí v EU	PODKLADY pro zahraničně politická jednání	PŘEDNÁŠKY pro zahraniční delegace, PS, Senát	
Oddělení pro evropské záležitosti	STANOVISKA kompatibility nevládních návrhů zákonů s právem EU	KONZULTACE k předkládaným vládním návrhům zákonů	DOKUMENTY EU Výběr z aktů a dokumentů EU zaslaných PS	ZPRÁVY Aktuální agenda v Bruselu	PODKLADY pro jednání výboru na mezinárodní úrovni
	INFORMAČNÍ STŘEDISKO Informace o činnosti Poslanecké sněmovny a prohlídky budov	ECPRD Spolupráce s Evropským centrem pro parlamentní výzkum a dokumentaci	PŘEDNÁŠKY pro Poslaneckou sněmovnu, pro školy, veřejnost	INFORMAČNÍ MATERIÁLY o fungování Poslanecké sněmovny, o legislativním procesu	ZÁPISY ze schůzí, seminářů, přednášek, kulatých stolů

Shrnutí

V Evropě existují různé systémy registrace bydliště občanů států. Francouzský systém pochází z domicilu, tedy původního bydliště resp. domovského práva člověka. Každý občan podle tohoto systému musí mít svůj domicil, jehož úlohou je péče o občany. Z domicilů se vytváří databáze občanů a je na něj navázán systém evidence občanů a občanské průkazy. Domicil je zároveň používán v jiných právních oborech včetně sociálního zabezpečení. Podobný systém je v Belgii. Německý systém je založen na prvotním technicko-administrativním hlášení bydliště jednotlivých občanů a dalších obyvatel. Systém umožňuje více druhů pobytu (hlavní, vedlejší bydliště). Na bydliště jsou pak navázány další právní obory (procesní řády apod.), ovšem nikoliv bezpodmínečně. Některé právní předpisy mají vlastní konstrukci bydliště. Podobný jako v Německu je systém evidence v ČR, v Rakousku a na Slovensku. Ve Švédsku má Daňový úřad kromě daňových úkolů i pravomoci v evidenci obyvatel a jejich bydlišť.

Obsah

SOUVISLOSTI ZÁKLADNÍCH PRÁV A MÍSTA TRVALÉHO POBYTU (JUDIKATURA V ČR)	4
TYPY PRÁVNÍ ÚPRAVY TRVALÉHO BYDLIŠTĚ V ZÁPADNÍ EVROPĚ	5
FRANCIE	5
PRÁVNÍ ÚPRAVA	5
VYUŽITÍ DOMICILU	6
BELGIE	6
PRÁVNÍ ÚPRAVA	6
ÚČELY „RESIDENCE PRINCIPAL“	6
NĚMECKO	6
VÝVOJ	6
PRÁVNÍ ÚPRAVA	6
PŘIHLÁŠENÍ OSOBY	7
ÚČELY INSTITUTU HLAVNÍHO BYDLIŠTĚ	7
RAKOUSKO	7
PRÁVNÍ ÚPRAVA	7
SPOJENÉ KRÁLOVSTVÍ	8
VÝVOJ	8
VOLEBNÍ PRÁVO	8
BANKOVNÍ SLUŽBY	8
SOCIÁLNÍ SYSTÉM	9
SLOVENSKO	9
PRÁVNÍ ÚPRAVA	9
ÚČELY TRVALÉHO POBYTU	10
ŠVÉDSKO	10
ÚČELY BYDLIŠTĚ	10
PRAMENY:	11

Souvislosti základních práv a místa trvalého pobytu (judikatura v ČR)

Zde jsou uvedeny pasáže základních rozhodnutí nejvyšších soudů ČR, související s místem pobytu, ohlašování a doručování do místa pobytu.

Nález Pl. ÚS 4/02; č. 495/2002 Sb, ze dne 29. 11. 2002

„Ústavní soud proto dochází k závěru, že napadeným ustanovením nedošlo k porušení svobody pohybu a pobytu v intencích článku 14 odst. 1 Listiny ani principu rovnosti v intencích čl. 1 Listiny. Z týchž důvodů nedošlo ani k porušení článku 2 Protokolu č. 4 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod. Proto Ústavní soud návrh na zrušení ustanovení § 10 odst. 5 věty druhé zákona o evidenci obyvatel ve znění "Je-li údaj o místě trvalého pobytu úředně zrušen (§ 12), je sídlem trvalého pobytu sídlo **ohlašovny**, v jejímž územním obvodu byl občanovi trvalý pobyt úředně zrušen." zamítl [čl. 87 odst. 1 písm. a) Ústavy, § 70 odst. 1 zákona o Ústavním soudu].“

Rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 6 AS 43/2005-182 uvádí: „Právo na zvolení místa trvalého pobytu podle § 10 zákona č. 133/2000 Sb. o evidenci obyvatel je **veřejným subjektivním právem, proti jehož porušení rozhodnutím správního orgánu se občan může dovolat ochrany podle § 65 s. ř. s., tj. podáním správní žaloby**. Součástí práva na zvolení místa trvalého pobytu je také právo na to, aby na zvolené adrese místa trvalého pobytu nebyly evidovány osoby, které pro to nesplňují nebo přestaly splňovat zákonné podmínky. Místo trvalého pobytu nelze zaměňovat s jakýmkoliv jiným místem pobytu; evidování tohoto místa má vliv na práva a povinnosti subjektu. Tato práva a povinnosti **nevyplývají sice přímo ze zákona o evidenci obyvatel, ale z jiných zákonů**, a vylučují tak, aby evidování trvalého pobytu mělo skutečně jen evidenční účinky.“

Trvalý pobyt tedy podle tohoto rozhodnutí **není pouze evidenčním institutem**, ale právě institutem, který dává vzniknout právům, jež by jinak vzniknout nemohla. Zejména volební právo je navázáno na místo trvalého pobytu.

Usnesení Ústavního soudu ČR sp. zn. Pl. ÚS 25/03: „Pokud občan učiní svobodně rozhodnutí, že **zruší svůj trvalý pobyt** na území České republiky, musí počítat také s důsledky, které eventuálně z tohoto rozhodnutí vyplynou. S trvalým pobytem občana je totiž spojena realizace některých práv, mezi něž patří i realizace práva volebního či práva hlasovat v referendu, protože zápis do příslušného volebního seznamu provádějí obecní úřady příslušné podle místa trvalého pobytu občana.“

Nález Ústavního soudu sp. zn. III.ÚS 272/13, ze dne 11. 6. 2013:

„Právní fikce doručení písemností podle § 49 odst. 4 nebo § 50 odst. 2 občanského soudního řádu může vzniknout jen za předpokladu, že jejich adresát **má adresu pro doručování podle § 46b občanského soudního řádu**. Pokud by přitom soud konstatoval vznik této právní fikce v případě, kdy **bylo doručováno účastníku řízení na jinou adresu**, přičemž ten by se o těchto písemnostech (a v důsledku toho ani o řízení) vůbec nedozvěděl, takovýto postup by vedl k porušení jeho práva na přístup k soudu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a práva na projednání věci v jeho přítomnosti podle čl. 38 odst. 2 Listiny.“

Nález III. ÚS 3026/16

„Shora uvedená zjištění současně odůvodňují závěr, že stěžovatel – který podle spisového materiálu sp. zn. 1 T 245/2014 nastoupil dne 28. 9. 2016 výkon trestu odnětí svobody na základě

nařízení Okresního soudu Praha - východ ze dne 28. 6. 2016 – tedy byl od 28. 9. 2016 omezen na své osobní svobodě z důvodu výkonu trestu odnětí svobody, k němuž byl odsouzen trestním příkazem Okresního soudu Praha - východ ze dne 26. 11. 2014, č. j. 1 T 245/2014-46, přeměněným usnesením Okresního soudu Praha - východ ze dne 1. 6. 2016, č. j. 1 T 245/2014-63, které však **nebylo stěžovateli řádně doručeno**, a proto do okamžiku, kdy proti němu stěžovatel podal stížnost, ani nenabýlo právní moci. Na omezení osobní svobody orgánem veřejné moci, jež sice má formu výkonu trestu, k němuž však dochází na základě neexistujícího, zrušeného, nepravomocného nebo nevykonatelného rozhodnutí, je třeba zásadně, neplyne-li z ústavního pořádku něco jiného, nahlížet jako na porušení základního práva na osobní svobodu ve smyslu čl. 8 odst. 1 a 2 Listiny.“

Typy právní úpravy trvalého bydliště v západní Evropě

Jak je zřejmé z následujícího textu, existují různé systémy registrace bydliště občanů států. Francouzský systém pochází z domicilu, tedy původního bydliště člověka. Každý občan podle tohoto systému musí mít svůj domicil, jehož úlohou je péče o občany. Z domicilů se vytváří databáze občanů a je na něj navázán systém evidence občanů a občanské průkazy. Domicil je zároveň používán v jiných právních oborech včetně sociálního zabezpečení. Podobný systém je v Belgii.

Německý systém je založen na prvotním technicko-administrativním hlášení bydliště jednotlivých občanů a dalších obyvatel. Systém umožňuje více druhů pobytu (hlavní, vedlejší bydliště). Na bydliště jsou pak navázány další právní obory (procesní řády apod.), ovšem nikoliv bezpodmínečně. Některé právní předpisy mají vlastní konstrukci bydliště. Podobný systém je v ČR, v Rakousku a na Slovensku. Švédsko má jednotný registrační systém, který spojuje daňové a evidenční předpisy.

Britský systém nezná evidenci obyvatel, ani domicil, z tohoto důvodu se pro účely jiných právních předpisů a oborů používají důkazní prostředky o bydlišti člověka, stanovené různými zákony nebo judikaturou.¹

Francie

Právní úprava

Francie vydala v r. 2016 nový zákon týkající se databáze průkazů totožnosti a pasů; Décret n° 2016-1460 du 28 octobre 2016 autorisant la création d'un traitement de données à caractère personnel relatif aux passeports et aux cartes nationales d'identité. V databázi podle tohoto zákona se uvádí domicil nebo bydliště osoby; pokud je to případné, tak jméno a adresa osoby, u které má osoba bydliště.²

Domicil je upraven ve Francii v čl. 102 Code Civil, nesmí být zaměňován s pojmem bydliště. Domicil je podmínkou pro politická práva. Domicil („domicile“) má trvalejší charakter než bydliště, mělo by to být místo, kam se člověk chce vrátit. Osoba je povinna mít domicil. Bydliště („residence“, adresa) má ve Francii pojmový prvek nestability. Každý člověk může mít jen jeden domicil, ale víc bydlišť. Bydlištěm může být jakýkoliv prostor, s výjimkou veřejných prostorů (bydlištěm mohou být i lodě, stany apod.).

¹ Tato práce se netýká problematiky daňové příslušnosti států.

² Le domicile ou la résidence ou, le cas échéant, la commune de rattachement de l'intéressé ou l'adresse de l'organisme d'accueil auprès duquel la personne est domiciliée.

Využití domicilu

Kodex „Code de l'action sociale et des familles“ a další zákony upravují některé účely, k nimž institut domicilu slouží. Je využíván pro volební právo, k právním službám, k vydání průkazu totožnosti, k zařazení na seznamy pro právní pomoc, k sociálním dávkám, k úřední příslušnosti. Osoby, které nemají domicil, se mohou pro určené účely zaregistrovat v obecních centrech nebo meziobecních centrech nebo organizacích, které slouží k tomuto účelu.

Belgie

Právní úprava

Právní úprava evidence obyvatel je obsažena v zákoně *loi du 19 juillet 1991 relative aux registres de la population, aux cartes d'identité, aux cartes d'étranger et aux documents de séjour*. Tento zákon upravuje evidenci obyvatel, kromě toho existuje řada dalších předpisů, zejména dekretů, které problematiku detailizují.

V Belgii je upraven pro vlastní občany a další osoby systém tzv. residence principal (hlavní bydliště). Místo hlavního bydliště je místo, kde rodina nebo jednotlivec žije a má hlavní osobní vztahy. Obec resp. úřad nemůže odmítnout přihlášení hlavního bydliště z důvodu obecné bezpečnosti. Může pouze odmítnout z důvodu nevhodnosti a bezpečnosti místa (stan, kanál apod.). Přesné parametry bydliště však stanoveny nejsou. V tomto případě osobu zaregistruje úřad pouze dočasně, dokud se situace nevyřeší. Přihlášení je možné jen na základě skutečné situace osoby, z tohoto důvodu je možné zkoumání skutečných poměrů osoby úředníkem. Proti nepřihlášení domicilu jsou možné administrativně právní kroky ze strany žadatele. Pokud dochází k pravidelnému kočování osob, jsou osoby zaregistrovány tam, kde jsou přítomné aspoň 6 měsíců, na zbytek jsou považovány za dočasně nepřítomné.

Místo hlavního bydliště se zapisuje podle výše uvedeného zákona do průkazu totožnosti, v případě změny je nutno průkaz změnit.

Účely „residence principal“

Účely institutu „residence principal“ jsou mnohostranné, týkají se řady zákonů, a to i soukromoprávních. Např. podle nájemního práva má nájemník vždy v pronajatém bytě „residence principal“.

Německo

Vývoj

Přihlašovací povinnost do evidence obyvatel byla regulována rámcovým spolkovým zákonem z r. 1980 a zemskými zákony. Od r. 2013 platí současný zákon. Jeho příprava vzbudila velké kontroverze, zejména kvůli ochraně dat a kvůli institutu povinné součinnosti a vyjádření vlastníka nemovitosti (§ 19).

Právní úprava

Bydliště (Wohnsitz) je institutem německého práva. Německé zákony obsahují často pojem „bydliště nebo obvyklý pobyt“ (Wohnsitz oder gewöhnliche Aufenthalt). Například Sozialgesetzbuch platí pro všechny osoby, které mají **bydliště** nebo obvyklý pobyt v okruhu jeho působnosti. Pojem obvyklý pobyt je unijní a poukazuje na právo EU a pravidla pobytu podle EU, bydliště má význam vnitrostátní.

Bydliště je nutno odlišit od pojmu místa pobytu (Aufenthaltsort), které se nemusí vykazovat vlastnostmi bydliště, tedy zejména vůlí osoby trvale se v místě usadit.

Přihlášení osoby

Přihlašovací povinnost obsahuje spolkový zákon o přihlašování (Bundesmeldegesetz). Každá osoba má povinnost přihlásit se na příslušném úřadě, včetně místa svého pobytu a místa hlavního bydliště.

Za byt, kde je možno se přihlásit, se považuje každý uzavřený prostor, který je používán k bydlení a přespání. Jako byt platí i ubytování na palubě lodi v přístavu, ubytovací vůz a ubytovací loď (za předpokladu, že nejsou přemísťovány.) Pokud má osoba více bydlišť, je jejím hlavním bydlištěm, nejobvyklejší místo pobytu osoby resp. rodiny (u rodiny by mělo být shodné). Osoba tak může mít hlášeno více bydlišť, jedno z nich jako hlavní. Z ohlašovacího práva je osvobozeno kolektivní ubytování, resp. přihlašování je zjednodušeno. Ovšem pokud osoba zůstává v ubytovně déle než 6 měsíců, má ohlašovací povinnost. Pokud není dosud osoba přihlášená v zemi k bydlišti (§ 29), je povinna se přihlásit na úřadu do 2 týdnů od překročení tříměsíční doby pobytu v zemi. Místo **hlavního** bydliště je uvedeno v občanském průkazu³.

Účely institutu hlavního bydliště

Sám zákon uvádí, že se údaje vyžadované zákonem o přihlašování registrují a vydávají pro účely místních voleb, pro účely pasů, pro účely případného řízení o udělení občanství, pro účely hledání osob, pro účely zbrojního průkazu, pro účely ochrany před výbušninami, pro účely zjištění pobytu osob pro jiné úřady, které jej vyžadují (sociální dávky), pro účely ověření správnosti údajů (uvádí se vyjádření vlastníka nemovitosti), pro účely bezpečnosti (§ 3 zákona). Jen pro tyto účely je možno data z registru poskytnout. Jinak jsou chráněna.

Pro daňové účely je stanoveno bydliště poněkud odlišně.⁴

Rakousko

Právní úprava

Předpisy definují jako bydliště místo, které je centrem života osoby. Hlavním bydlištěm je místo, které je centrem životních vztahů osoby. Kritériem pro toto je délka pobytu, místo práce nebo vzdělání a bydliště příslušníků rodiny (u dětí).

Na hlavní bydliště je navázáno spolkové volební právo, příslušnost daňového úřadu. Obecní volební právo se může vázat i na ostatní bydliště.

Právní úprava hlášení bydliště je stanovena podobně jako v Německu zákonem – jedná se o spolkový zákon Meldegesetz. Přihlašovací povinnost je nutno splnit do 3 dnů od započetí pobytu. Pronajímatel bytu (ubytovatel) je povinen na požádání úřadu poskytnout součinnost a informovat o ubytovaných osobách. Starosta obce je oprávněn vyžadovat tzv. Wohnsitzerklärung. Přihlašovací úřad je povinen na žádost osoby poskytnout jí potvrzení o přihlášení a o době přihlášení.

Podle nedávné novely zákona je přihlašovací úřad povinen na návrh osoby bez přístřeší poskytnout potvrzení o tom, že centrem životních vztahů je příslušná obec, tedy potvrzení o hlavním bydlišti, a to za podmínek stanovených § 19a zákona Meldegesetz (podmínkou je zejména kontakt s obcí). Potvrzení pozbývá platnosti, pokud se osoba přihlásí jinde.

³ Při přestěhování se místo přelepí, není nutno průkaz vyměnit.

⁴ V daňovém právu: „Einen Wohnsitz hat jemand dort, wo er eine Wohnung unter Umständen innehat, die darauf schließen lassen, dass er die Wohnung beibehalten und benutzen wird (§ 8 AO).“

Spojené království

Vývoj

Spojené království se řadí mezi liberální země, ve kterých občané nemusí úředně registrovat adresu trvalého pobytu, ani jeho změny. Občané Spojeného království nemají žádné občanské průkazy. V minulosti zde však byl pokus tuto situaci změnit. V roce 2006 byl přijat zákon „Identity Cards Act,“ který zaváděl občanské průkazy jako hlavní doklad totožnosti. Motivací pro přijetí zákona byl zejména vzrůstající počet podvodů s identitou osob, zneužívání sociálních systémů a hrozba teroristických útoků. Tento zákon zároveň vytvářel National Identity Register, ve kterém se vedle základních identifikačních údajů udržovala například také informace o místě obvyklého pobytu dané osoby a o všech místech, kde daná osoba žila v minulosti. Právě množství informací vedených v tomto systému však bylo hlavní terčem kritiky ze strany veřejnosti i politické opozice. Po volbách v roce 2010 byl jako první zákon novou vládou navržen Identity Documents Act, který byl následně s několika změnami schválen parlamentem. Tento zákon zrušil jak občanské průkazy, tak National Identity Register a požadoval zničení všech dat udržovaných v tomto systému.

Ve Spojeném království dnes tedy neexistuje žádný registr, ve kterém by bylo možné zjistit místo bydliště britských občanů a pochopitelně zde tedy neexistuje ani žádný institut jakým je v ČR místo trvalého pobytu. I tak existují situace, ve kterých buďto stát nebo jiné subjekty potřebují znát bydliště nějaké osoby. Ve vztahu ke státu jde zejména o výkon volebního práva, ve vztahu k jiným subjektům je pak bydliště zpravidla vyžadováno například při zakládání bankovních účtů.

Volební právo

Zatímco v ČR jsou vedeny stálé volební seznamy podle místa trvalého pobytu z úřední povinnosti, ve Spojeném Království je třeba se pro využití volebního práva nejprve registrovat. Samotný postup takové registrace upravuje zákon Electoral Registration and Administration Act. Při registraci je třeba mimo jiné uvést i adresu, na které daná osoba bydlí. Pokud odpovědný úřad nevyhodnotí takto uvedenou adresu jako podezřelou, není třeba pobyt žádným způsobem prokazovat, pokud však dojde k pochybnostem, má tento úřad právo registraci do seznamu pozastavit a požadovat další informace.

Tímto způsobem se ovšem do voleb mohou přihlásit pouze lidé, kteří skutečně na nějakém místě trvale bydlí. Existují však skupiny obyvatel, které takové obydlí vůbec nemají – členové kočujících skupin, bezdomovci, námořníci, osoby přebývající v mobilních zařízeních, osoby ve vazbě nebo pacienti v psychiatrických léčebnách. V takovém případě se osoby nemohou přihlásit na žádné existující adrese, ale o své volební právo kvůli tomu pochopitelně nepřicházejí. Pro registraci k volbám tyto osoby musejí vyplnit Prohlášení o vztahu k lokalitě.

Bankovní služby

Po přijetí legislativy proti praní špinavých peněz jsou banky při některých transakcích povinny znát nejen pravou identitu, ale kvůli placení daní také pravou adresu bydliště dotyčné osoby. K tomuto účelu slouží seznam dokumentů, kterými lze prokázat bydliště dané osoby. Všechny tyto dokumenty lze však využít pouze za předpokladu, že je daná osoba schopná jiným dokladem prokázat svou identitu. Jde o tyto dokumenty:

- účty za služby spojené s nemovitostí (plyn, elektřina, satelitní televize, pevná mobilní linka) za poslední tři měsíce,
- daňový výměr od místních úřadů za aktuální daňové období,
- vlastní daňové přiznání,

- řidičský průkaz vydaný ve Spojeném království,
- hypoteční výkaz od autorizovaného věřitele za poslední rok,
- dopis od advokáta prokazující koupi domu nebo pozemku spolu s ověřením dané adresy,
- nájemní smlouva z daného roku,
- výstup z volebního registru,
- zdravotní karta nebo dopis potvrzující návštěvu lékaře.

Ačkoliv se zákonná povinnost ověřování adresy nevztahuje na pouhé založení účtu, většina bank přesto tyto údaje požaduje, a to zejména kvůli vlastní bezpečnosti a kvůli dalším službám, které k účtům nabízejí.

Nemožnost získat bankovní účet může být pro osoby neschopné dokázat adresu problematické, například pokud žádají o sociální dávky. Dávky jsou ve Spojeném království vypláceny primárně právě na bankovní účet, vyplacení prostřednictvím šeků je výrazně pomalejší. Z toho důvodu nabízí vláda osobám, které si nemohou zařídit běžný bankovní účet v bance, vlastní platební kartu, na kterou si tyto osoby mohou nechat posílat sociální dávky a další peníze od veřejných organizací, na tuto kartu si však není možné nechat zasílat například mzdu.

Sociální systém

Při neexistenci institutu adresy trvalého pobytu je třeba jiným způsobem řešit žádosti o sociální dávky. Evidence žadatelů není vedena na místně příslušných úřadech, ale centrálně Ministerstvem práce a penzí, které vede informace o jednotlivých osobách pod číslem národního pojištění (National Insurance number). Pokud potřebuje jednotlivec zažádat například o podporu v nezaměstnanosti, musí si nejprve vyžádat pohovor ve svém lokálním centru, to lze udělat buďto přes webové rozhraní nebo prostřednictvím telefonátu. Na základě údajů uvedených v žádosti je následně žadatel pozván na osobní pohovor do nejbližší kanceláře Jobcentre Plus. Na samotném pohovoru je pak se žadatelem po ověření jeho identity sepsána dohoda o hledání práce (Agreement to look for work) a následně je žadateli podpora v nezaměstnanosti přiznána.

Slovensko

Právní úprava

Na Slovensku existuje povinnost hlásit úřadům trvalý a přechodný pobyt podle zákona č. 253/1998 Z. z., o hlášení pobytu občanů Slovenskej republiky a registri obyvateľov Slovenskej republiky. Z této povinnosti mají výjimku pouze občané zdržující se dlouhodobě v zahraničí (ti mohou mít v zahraničí trvalý nebo přechodný pobyt).

Pokud je občanovi SR trvalý pobyt zrušen, a nemůže se přihlásit do jiného místa trvalého pobytu, může se přihlásit **k trvalému pobytu do ohlašovacího místa, kde se zdržuje**. Adresa sídla obecního úřadu je adresou tohoto občana podle předpisů o doručování písemností od veřejných úřadů a pro účely voleb.

Trvalý pobyt je možné mít pouze v budově označené popisným číslem, taková budova musí být navíc určena k bydlení (budova, v níž nejméně polovina podlahové plochy slouží k bydlení), ubytování (část, která slouží k bydlení, v budově, v níž méně než polovina podlažní plochy slouží k bydlení) nebo k individuální rekreaci. Občan, který se nemůže přihlásit k trvalému pobytu v žádné takové budově, se může přihlásit k trvalému pobytu na ohlašově v místě, kde se zdržuje. Adresa

daného obecního úřadu je následně adresou pro doručování písemností od orgánů veřejné správy a zároveň adresou rozhodnou pro zápis do voličských seznamů. Právní předpis upravuje i hlášení přechodného pobytu, a to pokud osoba dlí v místě více než 30 dnů, ale nejvýše 5 let. Pro přihlášení přechodného i trvalého pobytu je třeba souhlas - podpis vlastníka nemovitosti.

Občanský průkaz občana SR obsahuje údaje o trvalém pobytu.

Účely trvalého pobytu

Podobně jako v ČR je účel institutu trvalého pobytu na Slovensku mnohočetný, včetně doručování správních a dalších rozhodnutí, exekučního práva, volebního práva, práva na vzdělání, státní sociální podpory, podpory v nezaměstnanosti atd.

Švédsko

Registr obyvatel registruje informaci o tom, kdo ve Švédsku bydlí a kde žije. Registraci provádí Daňová agentura (Skatteverket)⁵. Většinu informací dostává tato agentura od veřejných úřadů. Pouze u malé části údajů je nutno údaj přihlásit osobou, které se týká. Registrace má dlouhou historii, první matriky byly zanášeny církví v 17. století. Daňová agentura vznikla v r. 2004 sloučením více organizací a registrů.

Agentura registruje jméno, totožnost a rodinné vztahy osoby včetně stavu (manželství, registrované partnerství, rozvod), dále občanství, vlastnictví domu a místo (obec), kde je osoba registrována, dále vystěhování ze Švédska a adresu v cizině, smrt a místo pohřbu. Většinu údajů má agentura z veřejných registrů, aniž je třeba je hlásit. Výjimkou je změna bydliště, imigrace a vycestování do ciziny, jména nově narozených dětí a změny jména. Tyto údaje se musí hlásit.

Jedná se o veřejný registr, ze kterého může dostat informaci každý. Agentura neposkytuje informaci pouze za předpokladu, že osoba, o kterou jde, nebo její příbuzní by poskytnutím informace mohli být poškozeni.

Všechny osoby registrované získají rodné číslo. Pokud na něj nemají nárok, získají koordináční číslo. Všechny osoby mají průkaz totožnosti. Osoby mají také právo na elektronický průkaz totožnosti, který slouží jako autorizované prohlášení totožnosti na internetu.

Místo bydliště se musí hlásit do jednoho týdne od případného přestěhování či přistěhování (pokud má cizinec příslušné povolení k pobytu), a to bezplatně. Je tak možno učinit kromě Daňové agentury i v Agentuře sociálního pojištění nebo na poště. Pokud má osoba více bydlišť, je hlavním bydlištěm místo života rodiny. Pokud nemá osoba rodinu, je primárním ukazatelem místa bydliště místo práce, sekundárně standard domova. Děti, pokud žijí střídavě, se registrují podle stejných pravidel jako rodiče. Studenti jsou registrováni v bydlišti svých rodičů, i když žijí jinde. Toto jiné bydliště se též musí nahlásit od 18 let věku.

Účely bydliště

Doručování je navázáno na registraci bydliště. Dávky a sociální služby a rovněž volební právo a právo hlasovat v referendu je navázáno na registraci bydliště. Rovněž místní daně se platí podle místa bydliště a jsou různé.

⁵ Úkoly Daňové agentury jsou podstatně širší než evidence občanů, slouží k výběru daní i právnických osob.

Prameny:

Příslušné zákony jednotlivých států

Otevřené zdroje (zejména Velká Británie a Švédsko)